

Het College van burgemeester en wethouders
van de gemeente Noardeast-Fryslân
Koningstraat 13
9101 LP Dokkum

Kenmerk	P2689- BR0010	Datum	22 juni 2023
Object	0490 Bonifatius Kapel Dokkum	Behandeld door	/SBKG Noord-Nederland
Omschrijving	Bijdrage voor herstel fundering/vloer van de Bonifatiuskapel kapel en behoud van het Bonifatiuscomplex Dokkum	Telefoon	058 – 2123592
Betreft	Verzoek om financiële bijdrage	E-mail	m.nijland@sbkg-nn.nl
		Bijlagen bij brief	Toelichting Bonifatiuscomplex en plan

Dokkum: 'Pelgrimsstad aan het Wad'

'754: Bonifatius bij Dokkum vermoord'

Geachte College,

Mede namens de RK Parochie Pax Christi wil de Stichting Behoud Bonifatius Erfgoed in Dokkum uw financiële ondersteuning vragen bij het ingrijpende herstel van de fundering/vloer en de instandhouding van het rijksmonumentale complex; de Bonifatiuskapel en het omliggende processiepark te Dokkum. Hieronder wordt het projectplan aan u voorgelegd.

Historische 'hotspot'

Het jaartal '754 - Bonifatius bij Dokkum vermoord' is een bekend feit in de Nederlandse geschiedenis en onlosmakelijk verbonden met de oorsprong van Dokkum als 'pelgrimsstad aan het Wad'.

De meest bezienswaardige plaats in Dokkum waar dit te beleven is, zijn de rijksmonumenten Bonifatiuskapel en het omliggende Processiepark: een bedevaartsoord bij een eeuwenoude zoetwaterbron, nog ouder dan Bonifatius zelf. De kapel (1933/34 ontwerp - architect H.W. Valk te 's-Hertogenbosch) en het park (1925 ontwerp - Wolter te Riele) kwamen beiden tot stand op initiatief van de Friese pater Titus Brandsma en Dokkumer katholieken. Titus Brandsma is in 1942 wegens zijn verzetsrol in de Tweede Wereldoorlog omgekomen in het Duitse concentratiekamp Dachau. Na zijn zaligverklaring in 1985 is hij vorig jaar, 15 mei 2022, heilig verklaard door paus Franciscus. Waarmee nu in Dokkum de namen van twee Europese heiligen - middeleeuws en eigentijds - verbonden zijn met deze locatie die jaarlijks duizenden belangstellenden trekt. De Bonifatiuskapel geldt als een van de zeven toeristische hotspots van Dokkum; een van de oudste Friese steden. De Bonifatiuskapel geniet bekendheid bij breed publiek in Noordoost

Fryslân en de provincie als geheel, en trekt jaarlijks duizenden cultuurtoeristen en bedevaartgangers uit binnen- en buitenland.

Het complex omvat ook een stadspark van betekenis in Dokkum, dat dagelijks toegankelijk is voor publiek..

Toenemend maatschappelijk gebruik

De kapel is kerkelijk in gebruik voor vieringen, zowel katholiek als oecumenisch. De locatie is tevens in gebruik voor een groeiend aantal maatschappelijke activiteiten. Zoals huwelijksluitingen en begrafenissen, professioneel muziektheater en amateurvoorstellingen, concerten, gastlezingen, educatieve excursies voor scholen, schildercursussen op locatie, rondleidingen op afspraak voor cultuur toeristische groepen, start en finish van de jaarlijkse Bonifatiusloop, beginpunt stedelijke Stille Tocht bij de 4 mei Dodenherdenking. Dagelijkse openstelling van het kapelgebouw in de zomermaanden (1 juni tot 15 september) trekt 7 tot 10.000 toeristische bezoekers. Via bedevaartgroepen uit binnen- en buitenland komen circa 1000 pelgrims per jaar. Overige georganiseerde activiteiten en voorstellingen het hele jaar door trekken gemiddeld 3000 tot 4000 bezoekers per jaar. Bezoekers zijn zonder uitzondering onder de indruk van de verrassende neo-romaanse halfopen lucht architectuur, uniek in Europa, met middeleeuws historische uitstraling.

Entree Bonifatius kapel met toegangspoort

Impressie processiepark

Situatieschets betonvloer Bonifatius kapel

In 2019 bleek bij de periodieke inspectie van de Monumentenwacht dat er sprake is van schade door betonrot aan de vloer van de kapel. In opdracht van het bisdom Groningen-Leeuwarden is door een ingenieursbureau een nader onderzoek uitgevoerd. Conclusie: er is zodanige betonrot geconstateerd dat herstel noodzakelijk is om risicovolle aantasting te voorkomen. Verder bleek dat de vloer van 1934 is aangelegd met een dusdanige dikte, dat deze niet voldoet aan hedendaagse bouwnormen voor evenementenveiligheid. Dat is een knelpunt, gezien de ambitie van het parochiebestuur om de exploitatie van de kapel budgettair neutraal te maken. De kapel beschikt over ruim 1500 zitplaatsen. Die capaciteit moet in voorkomende gevallen, zoals bij concerten en theatervoorstellingen, optimaal worden benut voor rendabele exploitatie. Grondig herstel van de betonvloer is daarvoor vereist, met name van de

rondgang in de kapel. De restauratie verhelpt het probleem van de betonrot. Plaatsing van een staalconstructie onder de vloer zorgt ervoor dat deze voldoet aan hedendaagse bouwnormen voor evenementenveiligheid. Met dit doel is naar aanleiding van het inspectierapport - en na de stagnerende coronaperiode - een plan met kostenberekening uitgewerkt voor herstel van de vloer (zie bijlage).

Impressie half-openlucht Bonifatiuskapel

Bestaande situatie, rondgang met de betonvloer Bonifatius kapel

Kostenoverzicht, fondsenwerving en planning

De totale plankosten zijn opgesteld door bouwkundig specialist W.M. De Graaf en begroot op € 270.688,- incl. btw.

De toegekende subsidie SUMO 50% van de provincie Friesland is € 72.151,-.

De toegekende subsidie SIM 60% van het rijk is € 75.832,-

Het Bisdom Groningen-Leeuwarden heeft een bijdrage toegezegd van € 30.000,-

De inbreng van eigen middelen van de RK Parochie Pax Christi is € 15.000,-.

De Stichting Behoud Bonifatius erfgoed in Dokkum probeert middels acties, initiatieven en door middel van fondsenwerving het dekkingstekort van zo'n € 80.000,- te dichten (zie bijlagen dektingsplan en fondsenoverzicht).

Het plan is om per december 2023 te starten met voorbereidende werkzaamheden. Eind 1^e kwartaal 2024 vindt de uitvoering van de werkzaamheden plaats met een verwachte doorlooptijd van 5 maanden.

Wij danken u voor uw aandacht en zullen het zeer waarderen als u als gemeentelijke overheid dit project financieel wilt ondersteunen. Onze gedachten gaan uit naar een gemeentelijke bijdrage ter grootte van de helft van de bijdragen van Rijk en Provincie; dus een bedrag van 35.000 euro. Velen zien graag dat dit bijzondere monument behouden kan blijven voor de stad Dokkum, de provincie Fryslân en haar betekenis voor nationale geschiedenis.

Meer details vindt u in de bijlagen. Bij vragen kunt u altijd contact met ons opnemen.

Hopende op een spoedige reactie, namens het bestuur van de Stichting Behoud Bonifatius erfgoed in Dokkum,

Met vriendelijke groet,
Kees Bangma - voorzitter

Bijlage: Toelichting Bonifatiuscomplex en plan

Bedevaartsplaats

De kapel en het Processiepark kwamen tot stand voor de herleving van landelijke Bonifatiusbedevaarten naar Dokkum vanaf 1926 in de vorige eeuw. Het Processiepark is een ontwerp van architect Wolter te Riele. In 1934 kwam de kapel in neo-romaanse bouwstijl tot stand dankzij Titus Brandsma en architect Hendrik Willem Valk. De locatie van het bedevaartsoord buiten de stadswallen was hier bepaald vanwege de vlakbij gelegen eeuwenoude zoetwaterbron en middeleeuwse legenden over het 'wonder van de bron' van Bonifatius in Dokkum. De natuurlijke werking van de bron is nog altijd intact. De bedevaartslocatie doorstond letterlijk en figuurlijk vele stormen. Na de Tweede Wereldoorlog scheelde het weinig of de hele locatie was verdwenen in de stadsuitbreiding van Dokkum, toen hier een nieuwe woonwijk was gepland. Anno 2023 is ontruiming van de locatie voor woningbouw echter ondenkbaar.

Kunst en architectuur Bonifatiuscomplex

De bedevaartkapel is in 1933/34 ontworpen door architect H.W. Valk te 's-Hertogenbosch in een neo-romaanse bouwstijl. De half-openlucht kapel in amfiteatervorm is van 8 februari tot 6 juli 1934 gebouwd door de firma N.V. Bredasche Betonbouw. Het Processiepark op het zogeheten Martelarenveld tegenover de eeuwenoude zoetwaterbron was eerder in 1925 ontworpen door architect Wolter te Riele. Het park met slingerend padenpatroon heeft de vorm van een vlinder. Het gebouw van de Bonifatiuskapel is in 1934 bij het park gebouwd. Langs de paden in het park zijn in 1949 veertien kruiswegstaties geplaatst in de vorm van kapelletjes van middeleeuwse kloosterstenen met 20^e-eeuwse kruiswegreliëfs over de lijdensweg van Christus. De kloosterstenen staties met terracotta reliëfs zijn een ontwerp van Titus Brandsma en beeldend kunstenaar Jac Maris uit Malden. Buiten het park aan de rand van de historische waterbron staat sinds 1962 het rijzige zandstenen martelaarsbeeld van H. Bonifatius van beeldhouwer Frans Bolhuis. In 2004 is bij gelegenheid van herdenking 1250 jaar Bonifatius in Dokkum, door het noordelijk bisdom in het park een eigentijds heiligenbeeld van Titus Brandsma geplaatst van de hand van kunstenaar Natasja Bennink.

Het Bonifatiuscomplex is van algemene cultuurhistorische en architectuurhistorische waarde. Ondanks dat het geheel niet heel oud is [vanaf 20-er jaren vorige eeuw] vormt het complex binnen de grote groep van Nederlandse monumenten een unieke parel. Een aantal factoren maken het complex bijzonder en waardevol:

- de achterliggende gedachte: ondersteuning van religieus erfgoed van Bonifatius via situering bij een eeuwenoude, historische zoetwaterbron van Dokkum;
- het grondplan van het park, de kapel en kruiswegstaties als nalatenschap en verwijzing naar het mystieke denken van H. Titus Brandsma;
- het enige als rijksmonument beschermd processiepark in Noord-Nederland;
- de hedendaagse functie van een meditatieve en recreatief-historische locatie, verbonden met een vroegmiddeleeuwse en 20e-eeuwse heiligennaam;
- en bovenal: een stijlvolle 'lieu de mémoire' voor één van de oudste en bekendste historische feiten van Nederland; de moord door de Friezen op bisschop en missionaris Bonifatius en zijn 52 gezellen.

Restauratieplan betonvloer

Restauratie en versterking van de betonvloer is essentieel voor de exploitatie van het kapelgebouw en het complex als geheel. De kosten voor instandhouding van de kapel en het park zijn jaarlijks circa 35.000 euro. Circa 10.000 euro wordt gedekt vanuit de SIM-onderhoudssubsidie voor het rijksmonument. Het resterende bedrag wordt gedragen door de parochie en het noordelijk bisdom Groningen-Leeuwarden. Dat lukt op termijn niet meer vanwege een krimpend financieel draagvlak bij de parochie en het bisdom. Het ledental van de parochie is al een aantal jaren dalend. De kerkelijke inkomsten staan onder druk terwijl de uitgaven toenemen.

Plan van aanpak: In hoofdlijnen komt het erop neer dat de overspanning van de verschillende vloerdelen wordt gehalveerd. Ook wordt de roestige wapening van het beton in de vloer geconserveerd.

De totale werkzaamheden bestaan in grote lijnen uit:

- herstel van betonvloeren;
- herstellen van voegwerk aan de buitenzijde;
- overschilderen van houten onderdelen aan de buiten en binnenzijde;
- vervangen deel van waterborden en windveren;
- overig klein herstel.

Kerkelijk beheer

De RK parochie Pax Christi is juridisch eigenaar van zowel de parochiekerk in de binnenstad (een 'Çuyperskerk' en rijksmonument), de rijksmonumentale Sint Egbertkapel op Schiermonnikoog, de kerk en het parochiehuis in Burgum en de rijksmonumenten Bonifatiuskapel en Processiepark. Voor het beheer en onderhoud van de kapel en het Processiepark in Dokkum is een beheercommissie onder verantwoordelijkheid van het kerkbestuur. Een groep van circa 50 actieve vrijwilligers is hier actief. Eén groep als gastheer/gastvrouw tijdens dagelijkse openstelling van de kapel in de zomermaanden; met rondleidingen op afspraak het hele jaar door. Een tweede groep voert groenonderhoud in het park uit in samenwerking met een hoveniersbedrijf. Een derde groep zorgt voor coördinatie, technisch onderhoud en promotie van de kapel. Sommige vrijwilligers zijn parochielid, anderen komen uit de Dokkumer gemeenschap zonder parochiaan te zijn. Wat hen bindt is een groot hart voor instandhouding en gebruik van de kapel en het park.

Instandhouding van drie rijksmonumenten in Dokkum [parochiekerk, kapel en park] wordt bezwaarlijker voor de parochie en het bisdom. De parochie en beheercommissie werken al enige jaren toe naar meer 'maatschappelijke' inkomsten voor de kapel door verhuur en bijdragen van bezoekers, en waar mogelijk het verlagen van uitgaven. Het lange termijn doel is toewerken naar budgettaire neutraliteit. De bijzondere locatie en erkenning van het complex als een toeristische 'hotspot' van Dokkum, sterkt mogelijkheden voor inkomstenverhoging. Het gebruik voor culturele en andere maatschappelijke activiteiten wordt verder geïntensiveerd. Met de gemeente Noardeast Fryslân lopen verkennende gesprekken over de ambitie de kapel te ontwikkelen als 'cultuurtempel' van Dokkum/pelgrimsstad aan het Wad, met behoud van de (internationale) bedevaartfunctie.

Stichting Behoud Bonifatius erfgoed in Dokkum

Het bisdom en de parochie moeten naast de rijksbijdrage voor monumentonderhoud, het onderhoud uit eigen middelen bekostigen. Dit vraagstuk werd acuut in 2015 bij een noodzakelijke grote restauratie van de parochiekerk in de binnenstad. Enkele parochianen en niet-parochianen sloegen de handen ineen en richtten de stichting 'Behoud Bonifatiuskerk voor Dokkum' op. De stichting staat formeel los van het parochiebestuur en functioneert zelfstandig. In 2015 zijn met succes aanvullende fondsen gerealiseerd voor restauratie van de parochiekerk. De doelstelling van de stichting is later uitgebreid tot het bijeenbrengen van gelden voor instandhouding van het Bonifatiuserfgoed in Dokkum: naast de parochiekerk in het bijzonder de Bonifatiuskapel en het Processiepark. De naam is gewijzigd in stichting '**Behoud Bonifatiuserfgoed in Dokkum**'. Met de noodzakelijke renovatie van de betonvloer van de kapel in het vooruitzicht heeft de stichting nu de handschoen opgepakt om door fondswerving en andere acties bij te dragen aan het realiseren van voldoende middelen voor de betonrot restauratie in de kapel.

Bijlage: Aanvullende gegevens

Contactgegevens stichting:

Stichting Behoud Bonifatius erfgoed in Dokkum
correspondentieadres Secretariaat
De Trije Roeden 7, 9233 KP Boelenslaan
T 0519 22 22 99
E info@behoudbonifatiuserfgoed.nl
W <https://behoudbonifatiuserfgoed.nl>
KvK 62856480 / RSIN 854985797
Bank NL22ABNA 0613 9972 63

Namen bestuursleden:

Dhr. C. (Kees) Bangma – voorzitter – contactpersoon bouwzaken
Dhr. Mr. R.S. (Roelf) Cazemier – secretaris
Dhr. J.T. (Jacob) Wierda – penningmeester
Dhr. K. (Klaas) Agricola – vice-voorzitter
Mevr. N. (Nanette) Nutma – bestuurslid

Contactgegevens eigenaar:

Kerkgenootschap RK Parochie Pax Christi
Secretariaat, Hoogstraat 25, 9101 LH Dokkum
T 0519 292 476
E info@paxchristi.nl
W <https://paxchristi.frl>
KvK: 74798146 / RSIN: 825470031

katholiek
noordoost
friesland

Namen bestuursleden parochiebestuur:

Dhr. J. van Beek - Pastor - voorzitter
Dhr. C. Bangma – vicevoorzitter – centrale contactpersoon –
Mevr. M. Folmer – secretaris

Coördinatie en informatieverstrekking m.b.t. aanvragen en administratieve afwikkelingen hieromtrent wordt verzorgd door:

SBKG Noord-Nederland

subsidies-fondsen-beheer

correspondentie adres: Spikerboor 19, 8491 PB Akkrum

T: 058 212 35 92 /
E: m.nijland@sbkg-nn.nl
W <https://sbkg-nn.nl>

katholiek
noordoost
friesland

St. Behoud Bonifatius erfgoed in Dokkum
p/a De Trije Roeden 7, 9233 KP Boelenslaan
info@behoudbonifatiuserfgoed.nl
Banknr. NL22ABNA 0613 9972 63
KvK 62 85 64 80
RSIN 854 985 797